

MENTORA

Svenska studiec centralens nyhetstidning 4/2002

Sjung, spela och *dansa!*

Skribenten (andra fr.h.)
spelar själv dansbands-
musik och 60-talsrock.

*Det är
amatörerna
som bär upp
musiklivet i
Svenskfinland.*

Harmoni och dissonans inom musiklivet

De senaste månaderna har jag besökt många föreningar ute i svenskbygderna. Bland det jag fäst mig vid intar sång- och musikinsatserna en framträdande plats. På varje möte, till exempel ett i Ingå kyrkby och ett i Ekenäs, har jag fått uppleva högklassiga musikinslag. Ända har jag haft känslan att dessa inslag varit avsedda som komplement eller utfyllnad i programmet. Men i flera fall har artisterna "stulit showen", blivit kvällens behållning. Och det har inte bara varit jag som upplevt det så.

Detta säger mycket om livskvaliteten i våra föreningar och i Svenskfinland, samtidigt som vi fått ta del av flera undersökningar som betonar att finlandssvenskarna relativt sett mår bra. På 2000-talet är musik- och sångskatten alltjämt en central faktor både socialt och kulturellt.

Vad vore vårt förenings- och organisationsliv utan denna skatt? Föreställ er ett år av möten och evenemang utan ett enda musikinslag, varken som attraktion eller komplement.

När jag i tiden var ordförande för Finlands svenska sång- och musikför-

bund (FSSMF) fick jag uppleva en kulmen. Sekelfesten i Ekenäs år 1991 var en oförglömlig upplevelse. Efter det har musikrörelsen arrangerat flera andra lyckade sångfester. Men den senaste, sångfesten i Esbo år 2000, var en besvikelse. Av flera orsaker blev den ingen riktig folkfest. Det var en serie program med säkra kort, där det folkliga inslaget (och publiken) lyste med sin frånvaro. Ekonomiskt blev festen en katastrof.

Jag har nu efteråt funderat på orsakerna till detta bakslag och kommit fram till att den främsta orsaken var misslyckad planering och profilering. Sång- och musikförbundets styrelse hade överlåtit allt ansvar på en särskild organisationskommitté som bestod av tre proffs i branschen. Vad profilerades? Ingalunda artisterna, utan det konstnärliga rådet, alltså arrangörerna själva. De var inte lyhörda för publikens önskemål och hade tydligen inte satt sig in i sångfestens väsen.

Vad händer just nu inom den finlandssvenska sång- och musikrörelsen? Ett självutnämnt konstnärligt råd som heter KRUM (Konstnärliga rådet för

musikutbildningen i Svenskfinland) har kommit in på arenan, tydligen på bekostnad av FSSMF och dess medlemsorganisationer. Men vid närmare granskning visar det sig att KRUM inte är en allfinlandssvensk organisation utan snarare en utpräglat svenskösterbottnisk sammanslutning som lever på Svenska kulturfondens pengar.

De arbetssätt som KRUM har valt gillas inte av alla på fältet. Ännu för två år sedan var idén att FSSMF skulle ta hand om Martin Wegelius-institutet, inte KRUM.

Visserligen arbetar KRUM både bra och professionellt. Men vi bör hålla i minnet att 90 % av musiklivet inom Svenskfinland upprätthålls av amatörer, även om 95 % av pengarna går till den tiondel som är proffs. Det är amatörerna som bär upp musiklivet i Svenskfinland. Därför bör Finlands svenska sång- och musikförbund få en bättre ekonomi och högre status.

Christoffer Grönholm

ordförande för Svenska studiecementalen
kanslichef på Svenska folkskolans vänner

Dansande seniorer: längst t.v: Iris Westersund, i mitten: Carita Liljeberg.

- 2** Harmoni och dissonans inom musiklivet
- 4** Squaredans ger motion för både kropp och knopp.
- 6** Alla blommor får blomma i Finlands svenska sång- och musikförbund.
- 8** Tre gånger Skolmusik har Charlotta Lundgren fått uppleva.
- 10** Folkdansgruppen Stampa Lagom är ett livaktigt exempel på fungerande integration.
- 12** Inom KAMPA-projektet kan dansbandet Nickes utveckla sin personliga stil.
- 14** Danslusten försvinner inte när man blir gammal. Seniorer kan träffas kring seniordans.
- 16** Kolumnen: Maryelle Lindholm

MENTORA

Svenska studieccentralens
nyhetstidning
2 årgången 2002
Utkommer med 4 nummer årligen

Svenska studieccentralen,
centralkansliet
Nylandsgatan 17 B
PB 235, 00121 Helsingfors
Tfn: 09-612 90 70
Fax: 09-680 24 25
E-post: kansliet@ssc.fi

Björn Wallén
chefredaktör
bjorn.wallén@ssc.fi

Frida Westerback
projektledare
De ungas akademi (DUA)
frida.westerback@ssc.fi

Christina Lång
utbildningssekreterare (Nyland)
christina@ssc.fi

Lotta Moring
redaktionssekreterare
lotta.moring@pp.inet.fi
mentora@ssc.fi

Synnöve Rabb
layout
synnove.rabb@kaapeli.fi

Kim Österman
informatör, FSU
kim.osterman@fsu.fi

Malin Ström
vik. studiesekreterare (Österbotten)
Österbottens regionkansli
Rådhusgatan 21 C, 65100 Vasa
Tfn: 06-320 41 18
E-post: ssc-vasa@ssc.fi

Beatrice Östman
studiesekreterare (Åboland)
Åbolands regionkansli
Auragatan 1 C, 20100 Åbo
Tfn: 02-251 60 60
E-post: ssc-abo@ssc.fi

Material kan skickas till red.sekr.
helst per e-post till adressen
mentora@ssc.fi eller till Mentora,
Nylandsgatan 17 B, 00120 Helsing-
fors. Redaktionen förbehåller sig
rätten att redigera insänt material.

Omslagsbild: Squaredansare från
USA på besök hos Arbetets vänner
i Helsingfors.
Foto: Synnöve Rabb

Skratten är många när squaredansarna tar ut stegen.
Dansen kräver koncentration, och emellanåt kör allt ihop sig.
Men efter en timmes dans spritter endorfinerna och energin strömmar fritt.

Dans för kropp och knopp

Circle left, circle left, låter det första "callet" från bandspelaren och de fyra paren i ringen – eller rättare sagt fyrkanten – börjar röra sig rytmiskt till musiken. Det är måndag kväll och **Jocke Fagerström** på Arbetets Vänners grundkurs i squaredans instruerar deltagarna hur de skall röra sig.

Gruppen har kvinnoöverskott men alla dansar glatt med varandra. Folk svänger och ser ut att njuta av rytmen. Skratten är många, inte minst när allt kör ihop sig. Och det gör det i början. Men ingen bryr sig, utan man tar om stegen när dansinstruktören stoppar musiken och förklarar hur det skall vara.

– Dansen skall flyta, löpa bra, men det får inte bli för perfekt. Då blir det tråkigt, säger instruktören **Olof Staffans**, som leder de längre hunna squaredansgrupperna.

I vår finländska folkdans dansas turerna i en bestämd följd. Men i squaredansen, som härstammar från USA, är det dansledaren som blandar och ger turerna. Ju längre man dansat, desto mera invecklat blir det, och det är

I squaredansens gyllene regler heter det "Var alltid korrekt klädd", vilket innebär långärmad skjorta för mannen och kjol och underkjol för kvinnan.

många turer att komma ihåg. På den första delen skall man behärska ett 50-tal turer eller call.

– Det skall vara så svårt att folk får anstränga sig, framhåller Staffans. Därför blandar callern – så kallas en utbildad squaredansledare – paren temporärt, men deltagarna skall alltid komma tillbaka till sitt eget par. Dansarna måste hela tiden vara på alerten för att uppfatta vad callern säger; inte minst när callern vill retas litet och kombinerar turerna på ett ovanligt sätt.

Träffade sin fästmö

Till Finland kom squaredansen bland annat med familjen Wikholm i Dickursby. **Kaj Wikholms** pappa **Hans** dansade folkdans. Då hans danspartner flyttade till Sverige i medlet på 1980-talet berättade hon om squaredansen som då blivit modern i Sverige. Hela familjen Wikholm åkte i väg på en veckoslutskurs. Kaj som var i yngre tonåren blev smått tvingad med, men han har inte ångrat sig.

Squaredansen kan ledas av en caller eller en instruktör, berättar Kaj. Skillnaden mellan dem är att instruktören spelar upp band som är inspelade av en caller. Banden är på engelska och ofta inspelade i Sverige. En caller använder sig däremot av musikband med enbart musik.

Kaj Wikholm började calla redan år 1987 och är landets första utbildade caller. Nu är han aktiv både inom Dickursby Ungdomsförening och Arbetets Vänner i Helsingfors. I squaredansen på AV träffade han sin fästmö, **Anna Uro**. Hon kom dit med sin syster och tyckte att callern verkade trevlig, fast litet blyg. På en festival i Vasa kom de i samspråk med varandra och efter

ett år var de ett par. Och de är ett charmant par, klädda ton i ton; Kajs skjorta matchar Annas kjol och blus.

Volanger i lager på lager

Squaredansen utgör en kombination och utveckling av gamla traditionella kontradanser som invandrarna förde till USA. Framför allt bygger den på engelska och skotska danser. Under mitten av 1800-talet var squaredansen ett populärt nöje i vilda västern, och sedan 1952 räknas squaredansen som USA:s nationaldans i de flesta delstaterna.

Kring början av 1900-talet hade squaredansen allt mer fallit i glömska. Men 1926 gjorde bilkungen **Henry Ford** och hans maka en sorsatsning. De lät bygga ett danspalats i Michigan och gav ut en bok som beskriver danserna. Till Europa kom dansen med amerikanska soldater till Tyskland efter andra världskriget. De största europeiska squaredansländerna är Tyskland, England och Sverige.

I squaredansens gyllene regler heter det "Var alltid korrekt klädd", vilket innebär långärmad skjorta för mannen och kjol och underkjol för kvinnan. Under övningarna dansar alla i sina vanliga kläder, men på uppvisningar, fester och festivaler klär dansarna upp sig och då svänger det rejält.

– Det har gått mode i squaredanskläderna, säger både Kaj och Olof.

Det är mest damerna med sina granna, vida kjolar med volanger i lager på lager och med styva underkjolar som syns. På vissa ställen har dansarna boots och hatt i cowboystil, men det är inte så vanligt hos oss. Många har sytt sina kläder själv, andra har skaffat dem på resor, bland annat i USA. Också dansarna från Dickursby har besökt

Kaj Wikholm och Anna Uro hittade varandra genom squaredansen.

squaredansens hemland. Där besåg de bland annat Lovet Hall, en danssal som är byggd enkom för squaredans och berömd för sin akustik, sitt fina trägolv och de glittrande kristallkronorna i taket.

Efterlyses: unga män

Många finländare som varit med om att starta squaredansgrupper har tidigare dansat folkdans. Så också Olof Staffans som införde squaredansen på Arbetets Vänner för åtta år sedan. Nu

leder han squaredansgrupper både i Helsingfors och i Åbo.

Squaredans lockar alla sorters mäniskor. Bara man kommer över den allra första början, så stannar man kvar, säger Olof. Och det bekräftar de grupper som dansat länge. I dem finns många etablerade par.

I nybörjargruppen jag besöker inför min artikel berättar ett medelålders par att de tagit nystart med dansen. Squaredans är deras gemensamma intresse och de har vikt måndagskväl-

Amerikabesök

En av tjusningarna med modern squaredans är att den dansas lika över hela världen. Därför kan dansare besöka klubbar i olika länder och bli väl emottagna.

I september fick See Saw Singers i Helsingfors besök av 45 amerikaner, som hade egen caller med sig.

Grupperna hade mycket skoj tillsammans och alla tyckte det var en fin upplevelse att se golvet i AV:s festsal fyllas av dansare från Finland och Amerika. Det var färggrant och mysigt på samma gång. Gästerna blev förtjusta och ville komma på nytt med mera tid i bagaget.

C.L.

len för dansen, för att ha en ledig kväll från stressiga jobb.

Jag dansar också själv squaredans och vet att det är rolig motion både för huvud och fötter. Samtidigt är det skön avkoppling. Medan man dansar är man så koncentrerad på vad callern säger och hur man skall göra att man glömmmer allting annat. Efter en timmes dans spritter endorfinerna och man känner energin strömma.

Olof efterlyser flera unga män till See Saw Swingers, som AV-klubben heter. I grundkursen deltar ett ungt par. **Hannele Eriksson** såg en annons om squaredanskursen i tidningen. Hon hade en suddig bild av vad squaredans är innan hon kom hit. Hennes partner, en ung man som talar finska, säger glatt: *Tosi mukavaa!* Efter en halv termin tycker båda att dansen är en verkligt trevlig hobby. De skulle säkert se att det kom flera unga med, både män och kvinnor. I Sverige lär det vara vanligt med klubbar för unga i 30-årsåldern.

– Det skulle vara något för oss också, avslutar Olof och ser långtansfull ut.

Christina Lång

Toni Sjöblom, verksamhetsledare vid Finlands svenska sång- och musikförbund.

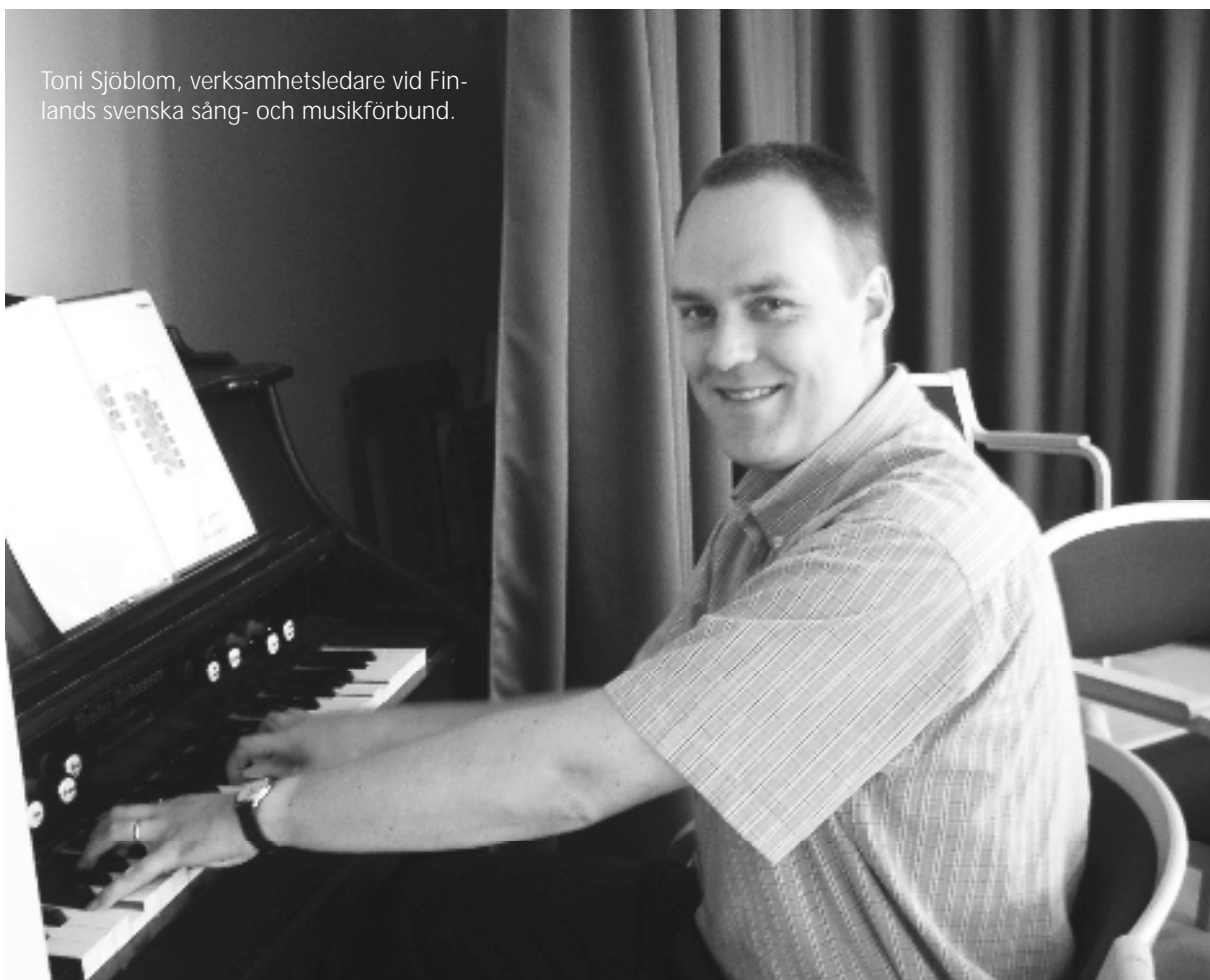

FOTO: MALIN STRÖM

Alla blommor skall få blomma

Inom Finlands svenska sång- och musikförbund verkar över två hundra körer och orkestrar. Förbundet står bland annat för dirigentutbildning och utgivning av nothäften och sångböcker. Den synligaste manifestationen är ändå sång- och musikfesterna.

Finlands svenska sång- och musikförbund (FSSMF) är mest känt för sång- och musikfesten som hålls vart femte år. Det är ett stort evenemang med gamla anor. Redan år 1891 arrangerades den första sång- och musikfesten med målet att vara en identitetsskapande manifestation för finlandssvenskarna. Men FSSMF är också aktivt mellan sång- och musikfesterna, fastän den verksamheten inte syns utåt på samma sätt som festerna som samlar tusentals människor.

– Förbundets uppgift är i hög grad densamma som vid grundandet år 1929. Sång- och musikgrupperna som hör till förbundet står för sjungandet

och spelandet, medan förbundet stöder grupperna genom att till exempel ordna kurser för körsångare, instrumentalister och dirigenter, berättar **Toni Sjöblom**. Han är verksamhetsledare för FSSMF sedan nio år tillbaka och har själv en bakgrund som körsångare, dirigent och kantor.

FSSMF är en stor organisation med sjutton medlemsförbund fördelade på tretton regionala sång- och musikförbund och fyra riksomfattande specialförbund: De ungas musikförbund (DUNK), Finlands svenska damkörsförbund, Finlands svenska manssångarförbund och Finlands svenska körförbund dit de blandade körerna hör. I

siffror handlar det om 50 blandade körer, 29 manskörer, 26 damkörer, 18 blåsorkestrar eller ensembler, 6 stråkorkestrar och 121 barn- och ungdomsgrupper.

På mitten av 1980-talet fick FSSMF ett eget kansli. Det placerades i Vasa, eftersom förbundets första verksamhetsledare **Olav Storgård** bodde i Österbotten. Nästan hälften av förbundets medlemmar finns också i Österbotten. På kansliet arbetar utöver Sjöblom även redaktören för medlemstidningen *Resonans*, en projektanställd för DUNK samt en kanslist.

Tillfälliga svackor

FSSMF utbildar dirigenter som har en nyckelroll i förbundets verksamhet, man ger ut noter, producerar musikläroböcker för de finlandssvenska musikinstituterna och bevakar medlemmarnas intressen. Sång- och musikgrupperna som hör till förbundet är allt mer heterogena, och förbundet anpas-

Det är ändå inte meningen att de musikutbildade skall ta över körverksamheten helt och hållet i framtiden.

sar sin verksamhet till deras behov och önskemål.

Eftersom sång- och musikfesterna är ansiktet utåt för sång- och musiklivet i Svenskfinland, går det inte att förbise dem i en presentation av förbundet. Och varför skulle vi göra det, en så stor musikmanifestation som arrangeras vart femte år och har en budget på över en halv miljon euro förtjänar ett speciellt omnämnande. Sång- och musikfestens betydelse idag är att avspiegla det finlandssvenska musiklivet, breddat med bland annat musikinstitutens verksamhet.

– Nästa sång- och musikfest arrangeras i Vasa år 2006, men redan nu har planeringen påbörjats, berättar Toni Sjöblom. Festen avviker från tidigare traditioner genom att den är i maj månad istället för juni och att den arrangeras i samarbete med Vasa Körfestival.

Förbundet upplever för tillfället en nedgång i såväl antalet enskilda medlemmar som ensembler. Det är ett faktum och upplevs inte som ett hot, framhåller Sjöblom.

– Med jämna mellanrum har körerna en liten svacka, då de äldre slutar innan nya träder till, men så har det alltid varit. Vår förhoppning är att vi skall lyckas få med de som utbildat sig inom musikinstitutet i vår verksamhet, att de skall komma med och bilda nya grupper.

Det är ändå inte meningen att de musikutbildade skall ta över körverksamheten helt och hållet i framtiden. Alla blommor skall få blomma och förbundets roll skall även i framtiden vara att få folk att intressera sig för att börja spela och sjunga.

Malin Ström

Från Kalender.net till Kursinet

Svenska studiecentralen har upprätthållit evenemangskalendern www.kalender.net på webben sedan år 1999 som en service för våra medlemsorganisationer. Föreningar och organisationer har kunnat skriva in sina evenemang tack vare ett lösenord som gett tillgång till kalendern. Tyvärr har huvudsakligen endast 6–7 organisationer utnyttjat tjänsten. Samtidigt har andra liknande kalendrar uppkommit, till exempel Luckans evenemangskalender och regionala händelsekalendrar på webben. Därför avslutade SSC [kalender.net](http://www.kalender.net) vid utgången av oktober månad.

Men vi erbjuder ett alternativ i stället! Kursinet www.kursinet.nu är den nya finlandssvenska kursdatabasen för alla kursarrangörer. Lanseringen har skett i oktober, och meningen är att organisationerna lätt skall kunna mata in sina kurser och också ta emot anmälningar via databasen. För deltagare är det lätt att göra regionala sökningar både enligt tema och enligt plats, vilket är en förbättring jämfört med [kalender.net](http://www.kalender.net). Nu syns också den lokala arrangören.

Varför inte lägga ut alla kurser som arrangeras i samarbete med Svenska studiecentralen på nätet!

Kursinet ägs av Svenska folkskolans vänner och upprätthålls av projektet Dusör i Vasa som arrangerar distanskurser i svenska Österbotten. SFV utvecklar kontinuerligt Kursinet så att databasen skall motsvara behoven; där ingår bland annat vuxenutbildning, men alla slags kurser är välkomna från SSC:s medlemsorganisationer.

Gör så här för att få tillgång till Kursinet:

1. Gå in på hemsidan www.kursinet.nu, där får du allmän info om databasen.

2. Begär ett lösenord av Malte Björk på Dusör i Vasa. Sedan kan du få tillgång till "Arrangörer" på Kursinet, skriva in kursprogram, göra ändringar, kolla anmälningar etc.

För att få lösenord, kontakta Malte Björk på Dusör i Vasa:

e-post: kursinet@dusor.fi

tfn 06-325 34 79

Obs! Glöm inte att nämna om webbplatsen www.kursinet.nu i din marknadsföring!

Tre oförglömliga gånger har **Charlotta Lundgren** deltagit i festivalen Skolmusik. Från Jakobstad kom hon hem med autografer på mössan, i Mariehamn sjöng eleverna så taket nästan lyfte och i Helsingfors uppträdde man på Savoy-teatern på millenniets första år.

På väg hem från Skolmusik 1993 i Jakobstad. Charlotta har mössan bakfram.

Tre gånger **Skolmusik**

Min första skolmusikresa gick till Jakobstad, året var 1993 och jag gick i trean i Andersböle-Söderveckoski lägstadieskola i dåvarande Borgå landskommun. Resan var ett skolprojekt, så alla elever från årskurs tre till sex åkte. Många åkte tåg för första gången, och att åka utan föräldrar var en utmaning för en del. Eftersom det är långesedan kommer jag inte ihåg så många detaljer, men det man minns är ju det som gjort det starkaste intrycket.

Tägresan var kul men ganska lång, ett specialtåg fullt med unga kändes tryggt och trevligt. Det absolut häftigaste under helgen var förstas "16", en grupp unga ur TV-serien med samma namn. De var väldigt populära bland ungdomar då, och vi som var lite yngre trängdes för att få autografer. Jag kunde nöjd åka hem med namnet på varenda en på skärmen till min skolmusikkippis.

Min andra resa gjorde jag 1997 med Strömborgska högstadieskolan i Borgå och den gick till Mariehamn. Den resan blev rätt annorlunda jämfört med den föregående, jag var äldre och jag åkte med en större skola.

Jag har många härliga minnen från

DUNK – De Ungas Musikförbund i Svenskfinland r.f. Riksomfattande förbund för barn- och ungdomsmusik grundat 1987.

DUNK är ett av de fyra självständiga förbunden inom Finlands svenska sång- och musikförbund. Vart tredje år arrangerar DUNK Skolmusikfestivalen. Nästa i ordningen är Skolmusik 2003 i Vasa–Korsholm 8–10.5.2003

Medlemsantal: 13 064 (31.12.2001)

Förbundsordförande: Patrik Karlsson, Vanda
Kansli: Handelsplanaden 23 B, 65100 Vasa
tfn: 06-320 68 13
e-post: dunk@fssmf.org
hemsida: www.fssmf.org/dunk

Mariehamn, trots att vi lyckades tappa bort oss i stan ett par gånger. Vi hade ordentligt med program, vi gick bland annat på mosaikkonserterna* där våra vänner uppträdde och på en work-

shop från vilken jag ännu minns sångerna vi lärde oss. Den allra starkaste upplevelsen var då vi tillsammans med Borgå gymnasium uppträdde på "Tusen blommor blommor"* på fredag kväll. Stämningen var fantastisk. Vi stod framför en enorm publik, och fast jag bara var en i kören kan man nog bli nervös för mindre. Vi fick otroliga applåder och enormt bra respons, så man hade nog anledning att känna sig stolt. Och så var det ju de oförglömliga Säs och Kopp som höll i trädarna. Åtminstone de yngre var stormförtjusta. Lördagens festkonsert var en fin avslutning på evenemanget, och musiken lyfte nästan taket på ishallen.

År 2000 arrangerades Skolmusik i Helsingfors. Jag tror att förväntningarna var speciellt höga eftersom det var i huvudstaden och under det nya millenniets första år. Jag hade igen bytt skola och dessutom studieort, så systemen var alldeles nya. Det visade sig att jag måste välja en speciell musikkurs för att över huvudtaget få vara med om festivalen, men det var ju en liten och enkelt åtgärdad grej.

Den här gången åkte jag iväg med Vöra Samgymnasium, eller Vöra

Skolmusik 2000: "Tusen blommor blommor" i ishallen i Helsingfors. Singsing sjunger "Gamla kärringar".

Jag tycker att det är underbart att man inom Svenskfinland ordnar sådana här projekt, så att unga talanger kan komma fram och visa vad de går för.

Idrottsgymnasium som jag egentligen representerade. Vi fick faktiskt många kommentarer från folk som inte visste att man kan sjunga i Vöra också. Näja, det hela började med att vi fick släppa loss på Borgbacken. Där ägde även en av mosaikkonserterna rum, så man kunde slå två flugor i en smäll. Jag tycker att det var en jättebra idé att ordna en konsert där, eftersom man på det sättet lättare fick utomstående med i projektet. Själva uppträdde vi på en annan av mosaikkonserterna som hölls på Savoy-teatern. Vi deltog också i en gospelworkshop, som var

väldigt givande och intressant, trots den begränsade tiden. Men det är ändå "Tusen blommor blommor" och festkonserten som är huvudprogrammen under hela evenemanget, tycker jag. Också det här året var de lyckade, trots att de blev en aning långa. All njutning har ju en gräns.

Allt som allt har jag alltså fått tre underbara upplevelser som jag helt enkelt inte skulle ha velat missa. Jag tycker att det är underbart att man inom Svenskfinland ordnar sådana här projekt, så att unga talanger kan komma fram och visa vad de går för. Jag hoppas att jag i år också har möjlighet att delta i Skolmusik, trots att jag den här gången kommer att sitta i publiken.

Charlotta Lundgren

*Mosaikkonsert kallas de många små konserterna som arrangeras under Skolmusik. Den stora konserten under fredag kväll där de allra bästa får vara med heter "Tusen blommor blommor".

Ung Kultur

Temat 2003 är musik!

Ung Kultur erbjuder ungdomar som sysslar med konst en möjlighet att visa vad de kan och jämföra sig med andra unga. Ung Kultur är avsett för amatörer och det finns vissa begränsningar för vem som får delta. Årligen arrangeras två riksomfattande evenemang: ett på våren och ett på hösten. Alla deltagare får feedback på sina framträdanden och alster.

Vårens evenemang är 16–18 maj i Lappo, och temat är musik. Följande genrer är med: klassisk instrumental-musik (blåsensemble, blås- och symfoniorkestrar, kammarensembler och kammarorkestrar), vokalmusik (sånggrupper och körer), folkmusik (etno- och världsmusik), dance music (rap, hip-hop), jazz och rock. Deltagar-grupperna indelas i två åldersklasser, de som är födda 1988–1993 respektive 1983–1987.

Alla ungdomar i regionen kan delta i de regionala musikevenemangen. Deltagarna i den riksomfattande delen väljs ut utifrån de regionala evenemangen. De deltagare som kvalificerar sig för Lappo skall anmälas senast den 7.4. Alla grupper som deltar i den riksomfattande delen får en muntlig bedömning av sitt framförande.

För de regionala evenemangen står kommunerna i samarbete med länsstyrelsens bildningsavdelning. FSU svarar för uttagningen av fem extra svenskspråkiga framföranden.

Deltagaravgiften är 17 euro/person, max 170 euro/grupp.

Förfrågningar om Ung Kultur

Byrån för Ung Kultur:

kulturplanerare Helena Peltola-Yrjölä

tfn 09-5840 6291

e-post: helena.peltola@kaapeli.fi

Finlands Svenska Ungdomsförbund: generalsekreterare Christian Holmström

tfn 09-648 255, e-post: fsu@fsu.fi

Se också webbsidan

www.nuorikulttuuri.fi

K.Ö.

Inom en större förening finns det plats för grupper av olika slag. Folkdanslaget Stampa Lagom är ett livaktigt exempel på fungerande integration.

Marianne Johansson
och Jan-Åke Sjögren

Folkdanslaget Stampa Lagom bildades år 1983. Medlemmarna är utvecklingsstörda som bor på vårdhem, i gruppboheter eller i eget hem samt så kallade stödpersoner. Gruppen har ända sedan starten varit medlem i Finlands svenska folkdansring och deltagit i dess stämmor och sammankomster. Danslaget har för tillfället 34 medlemmar, i medeltal har medlemsantalet rört sig kring 25 personer.

Till en början dansade Stampa Lagom endast mycket enkla och förenklade danser, men snabbt insåg vi att en alltför enkel repertoar blev ett hinder för gruppen att delta i gemensamma uppvisningar med andra folkdansare. I stället för att smälta samman med de andra danslagen gav gruppen närmast ett intryck av förvuxna småbarn. Detta ledde till att Stampa Lagom började träna danser av samma svårighetsgrad som andra folkdansare, och det var då mycket började hända i gruppen.

I Bergen 1987 deltog Stampa Lagom för första gången i den samnordiska folkdansstämman Nordlek, och sedan dess har gruppen rest och uppträtt i många länder. Just nu håller vi på att förbereda oss inför Nordlek 2003 som går av stapeln i Danmark nästa sommar. Det beräknas komma mellan 5 000 och 8 000 folkdansare och spel-

män till Danmark från Nordens alla länder, och bland dem också grupper med utvecklingsstörda dansare.

Det skall löpa smidigt

Dansglädjen i Stampa Lagom är stor, kanske just för att gruppen tränar så många svåra danser där alla verkligen får anstränga sig, också stödpersonerna. I varje dans lär vi ut steg och fattningar som de beskrivs i originaltexten. Sedan får var och en göra så gott han eller hon kan. Huvudsaken är att dansens turer löper smidigt. Här och där är vi tvungna att förenkla för att det skall gå bra.

Vilken lyckokänsla det är att efter allt övande inse att man klarar av en dans som i början verkade hopplöst svår!

Följande principer betonar vi då vi dansar med utvecklingsstörda: Det är inte ledaren som skall dra gränser för vad en person kan lära sig. Alla har rätt

att utvecklas i sin egen takt. Dansens struktur och turer skall bibehållas så långt som möjligt, våra danser skall gå att dansa tillsammans med folkdansare från andra lag. På en stor plan där många folkdansare dansar skall det vara svårt att urskilja de utvecklingsstörda. Danserna börjar och slutar på samma gång och turer ser ungefär likadana ut.

Allt detta kan verka övermäktigt men är i själva verket möjligt om man skapar en stämning där alla som deltar har roligt.

Vill jämföra sig med andra

Det är få i vårt samhälle som har kontakt med så kallade avvikande personer. De utvecklingsstörda har länge varit en isolerad grupp, vilket fört med sig rädslor och fördomar bland "normalbefolkningen". I en större organisation eller förening finns det utrymme för

Folkdräkten som förenar

Ekenäs, 1996.

... Stampa Lagom började träna danser av samma svårighetsgrad som andra folkdansare, och det var då mycket började hända i gruppen.

många olika slags grupper. På det här sättet sker integreringen i samhället på ett positivt sätt.

Grupper med utvecklingsstörda folkdansare kan höra till ett folkdansdistrikt eller en folkdansorganisation och på så sätt delta i verksamheten. Grupperna dansar samma danser, har likadana dräkter och deltar i samma resor och stämmor som övriga medlemmar.

I allmänhet är det inte möjligt att integrera enskilda utvecklingsstörda i vanliga folkdanslag. Det händer lätt att den utvecklingsstörde är med "på nåder" och känner sig sämre och dummare än andra. De utvecklingsstörda bör få möjlighet att kunna jämföra sig med andra. På det sättet kan de känna sig duktiga och självförtroendet växer.

Den här integreringsmodellen har fungerat bra inom folkdansen i Svenskfinland och den kan säkert också passa

som modell för annan form av organiserad verksamhet inom andra organisationer.

Alla folkdansare uppträder i folkdräkt. Att bära en riktig folkdräkt är på många sätt viktigt för den utvecklingsstörda dansaren. Klädda i folkdräkt är alla folkdansare likvärdiga. Folkdräkterna som Stampa Lagom äger är donerade av olika Marthaföreningar i Svenskfinland.

Stampa Lagom fyller snart 20 år. Det finns dansare som har varit med ända från början. Alla tänker fortsätta i många år till. Folkdans med utvecklingsstörda är en motiverande, utmanande och meningsfull fritidssysselsättning!

Christina Grönholm
fritidsledare på Kärkulla i Pargas

SSC-nytt

Psykiater **BEN FURMAN** föreläser den 11 december kl. 13–16 i SFV-salen, Nylandsgatan 17 D (ingång via gården) i Helsingfors om **ARBETSGLÄDJE**

och psykiskt välbefinnande på arbetsplatsen

BEN FURMAN

- är suverän föreläsare med gedigen kunskap och värme
- författare – bl.a. boken "Det är aldrig försent att få en lycklig barndom".
- känd från TV

Avgift: 25 euro (Med stöd av Länsstyrelsen i Södra Finlands län)

Anmälan till SSC:

tfn: 09-612 90 70

e-post: kansliet@ssc.fi

VÄLKOMMEN!

– stressa av mitt i julbrådskan!

Ovan: Nickes år 1990, till höger: Nickes fotograferade i år.

Österbottniskt band med ny profil

De fem killarna i dansbandet Nickes har spelat ihop i tio år. KAMPA-projektet ger dem och andra österbottniska band och artister en chans att utveckla sin personliga stil.

Nickes är ett svenskösterbottniskt dansband där medlemmarnas medelålder är 28 år. Trots det har de fem Vasa- och Korsholmskillarna varit i branschen i tolv år redan. När de började var **Kim Lindqvist**, som idag spelar trummor, bara tretton, och ingen av killarna hade uppnått körkortsålder.

– Det var ju lite krångligt första åren när vi måste skjutas till alla spelningar, säger **Niklas Österaker**, som har lånat ut sitt namn till bandet.

Att det blev dansmusik berodde på att de ville spela i en genre där det fanns största chansen till spelningar, och i Österbotten är det just dansmusiken som lockar ut mest folk på dansgolvet.

– Dessutom spelade vår dåvarande trummis pappa i ett välkänt dansband,

så vi blev väl lite påverkade där.

Det var alltså 1990, närmare bestämt i mars, som killarna började öva ihop. Sommaren som följde spelade de i några mindre sammanhang, på bröllop och Gerby-Västervikdagarna bland annat. Men så småningom började också dansarrangörerna höra av sig, och vid det här laget hör Nickes till de etablerade banden.

Styling, självkänsla och stil

De senaste åren har danserna i ungdomsföreningarnas regi stadigt minskat i hela svenska Österbotten och det talas från och till om kris. När Nickes började spela var det ännu möjligt för små föreningar att ordna dans och inhösta lite vinst i föreningskassan, numera gäller mest större samman-

hang eller restauranger. För banden gäller det att hänga med i förändringarna och hela tiden förnya sig, trots att samtliga band i artistförmedlingen Artistos register har musiken enbart som hobby vid sidan av vanliga yrken.

– Musiken har ändrat en hel del sedan vi började. Då spelade alla ungefär samma repertoar med de svensktopp-låtar som var i ropet just då. Numera har de flesta hittat en egen stil, spelar musik de själva gillar och det är större variation.

Precis det handlar Artistos pågående KAMPA-projekt om: att höja de österbottniska bandens profiler och skapa band med personlig stil. Nickes är med i KAMPA, liksom sju andra band och två trubadurer.

Projektet började med en musikdel i våras. Då fick banden och musikerna individuell utbildning och handledning av några musklärare vid Svenska Yrkehögskolans musiklinje i Jakobstad. Därefter har varje band genomgått

Därefter har varje band genomgått en styling med en stylist och deltagit i en helg med Marco Bjurström som hjälpte dem att stärka scenframträdande och självkänsla.

en styling med en stylist och deltagit i en helg med **Marco Bjurström** som hjälpte dem att stärka scenframträdande och självkänsla. Projektet utmynnar i en orkesterparad där alla de "nygamla" banden visar upp sig, och en promotionskiva som sänds till radio och tv och dansarrangörer.

Nicke Österåker tyckte att KAMPA varit alltigenom lyckat.

– Det är alltid nyttigt och lärorikt att se sig själv genom utomståendes ögon, att ögonen dessutom tillhör proffs på området gör det inte sämre. Vi har fått många nya idéer, och utvecklats både personligen och som orkester.

Spelar för att det är roligt

Nicke tror att föreningsdanserna kommer att överleva, trots undergångsprofetiorna.

– Det beror ju på oss alla om danserna skall överleva. Jag tycker att vi i orkestrarna sköter vår del, vi förnyar repertoaren för att locka yngre och försöker hela tiden bli bättre. Men även föreningarna måste våga satsa lite och förändra sig om det ska lyckas.

Att också unga dansar ser man på restaurangerna där det oftast blir väldigt trevliga spelningar, säger han. Men de unga vill också göra annat under en utekväll, inte bara dansa, så därför väljer fler hellre restauranger med matservering och bord att sitta och tala vid, än en paviljong där det enda som finns är dansgolvet och kaffeserveringen.

De stora dansgalorna som fått allt större genomslagskraft har både för- och nackdelar tycker Nicke.

– Folk far gärna dit för att de vet

att de kommer att träffa många andra där, men det är klart att de är ett litet hot mot oss österbottniska band och de mindre arrangörerna. Jag tror inte att bandet som spelar är det viktigaste på en gala, utan att folk är ute för att träffa varandra, så det kunde gott satsas mera på österbottniska band på galorna. En stor gala höst och vår skulle räcka.

Dansbandet Nickes repertoar består av varierande musikstilar, såsom rock, mogen dansmusik, evergreens och lite country och pop. Traditionella gammaldanser finns även på repertoaren för den mognare publiken, samt några finska låtar. Huvudsaken är förstås att musiken går att dansa till. Nicke själv klassar Nickes som ett ungdomligt band som, om man nödvändigtvis vill, kan jämföras med de yngre banden på svenska sidan.

Just nu planerar killarna i Nickes att ge ut en cd-singel, men ännu är det oklart när den släpps. En singel har de gett ut tidigare, år 1995. Att ge ut skivor kostar dock mycket pengar, och pengar är något som en österbottnisk dansbandsmusiker knappast har mycket av, åtminstone inte pengar som kommit av spelandet.

– Nej, det mesta vi får in går direkt tillbaka till bandet, till kläder och instrument och annat, så rika blir vi inte. Vi håller på med det här för att det är roligt.

Anne Sjökvist

Programbyrå Artisto

Artisto artistförmedling är en del av Svenska Österbottens Ungdomsförbund (SÖU) r.f. Artisto förmedlar 25 dansband, 5 rockband och några countryband och trubadurer. Förmedlingen har fungerat i över 20 år och tjänsterna säljs inom Svenskfinland samt på den finska marknaden.

I år har Artisto genomfört ett kvalitetshöjande marknadsföringsprojekt, KAMPA, som omfattar kurser och handledning av artister samt utgivningen av en promotions-cd med 17 olika orkestrar och artister. Projektet har varit en framgång och det finns planer på nya projekt år 2003, kanske också en ny cd.

Promotions-cd:n kan man höra lite av på Artistos hemsidor. Där finns även information om Artistos orkestrar och artister: www.sou.fi/artisto

Rättelse om Curatio

I nummer 3/2002 hade ett par rader om Curatio Byggnadsvårdsförening fallit bort i samband med Marianne Hemgård's kolumn:

Museiverket har publicerat en serie häften på finska med renoveringsråd. I höst kommer Curatio Byggnadsvårdsförening i Åboland att ge ut en svensk-språkig handbok om byggnadsvård.

Kontaktuppgifterna till föreningen, tfn: 02-458 50 28, hemsida: www.curatio.parnet.fi

Danslusten försvinner ingenstans då man blir gammal. Seniordansen erbjuder äldre personer en lugnare rörelseform utan häftiga hopp och svängar – och med gott kamratskap.

Seniorer som vägrar sitta stilla

Danslusten försvinner inte för att man blir äldre, betonar Gunvor Nyström, ordförande för Finlands Seniordansförbund. Till seniordansen kan folk komma ensamma. Man byter par under dansens gång och eftersom det är mansunderskott, som det brukar vara då det gäller dans, dansar också damerna med varandra.

Seniordans, det är väl pensionärer som dansar dagtid för att de inte vågar gå ut om kvällarna? Fel gissat. Seniordans är en dansform som är speciellt utvecklad för äldre och omfattar traditionella salongsdanser och folkdanser från världens alla hörn. Seniorer kan dansa jive och rumba, men på sitt sätt.

– Seniordanser dansas till all slags musik, men varje dans har sin egen koreografi. Det är inga hopp, våldsamma svängar och slängande armar och ben, dansen är mjuk och flytande, elegant.

Uppiggande friskvård

Det hela började för trettio år sedan med en tysk dam som inte ville sitta stilla bara för att hon var gammal. Pedagog och folkdansledaren Ilse Tutts svärmor vistades på ålderdomshem och uppmanade sin svärdotter att utveckla uppmjukningsövningar för äldre. Så småningom blev uppmjukningsövningarna danser, vanliga danser för personer som inte är rörelsehandikappade och sittdanser för dem som sitter i rullstol eller annars har svårt att röra på sig.

Dans är roligt i sig, men det är också friskvård. Den piggar upp, stimulerar blodomloppet, förbättrar koordinationsförmågan och rörelse- och reaktionsförmågan. Och så skapar den kontakt. Seniordansens tre K:n är inte de traditionella barn, kök och kyrka.

FOTON: SYNNOVE RABB

Mottot är Kontakt, Kondition och Kamratskap.

– Det är helt fel då det sägs att man bara kan få bekanta men inte goda vänner när man är äldre, säger Gunvor Nyström med eftertryck. Det talesättet vill jag definitivt skrota!

Fyllde hela olympiastadion

Det finns över fyra hundra seniordanser för tillfället, var och en med sin speciella koreografi. En av grundidéerna är att seniordanserna skall se exakt lika ut överallt, för att folk från olika håll i världen skall kunna dansa tillsammans när de träffas. I Finland fungerar seniordansen över språkgränserna, i Helsingfors dansar svensk- och finskspråkiga sommartid tillsammans på folkkulturcentret Tomtebo vid Fölisön. Allt som allt finns det drygt tio tusen seniordansare i vårt land.

Seniordansledare utbildas av seniordansförbundet, och utbildningen sker i tre steg med möjlighet att ta diplom

efter avslutade kurser. Förutom själva dans- och musikteoridelen handlar utbildningen bland annat om människans biologiska och psykiska åldrande samt en kurs i första hjälpen.

Men det är inte bara äldre som tycker att seniordans är roligt. Inom ramen för projektet Hand i hand i kapp har Gunvor Nyström och andra seniordansledare besökt skolor och dansat för och med skolelever.

– I Åshöjdens skola i Helsingfors dansade jag med 160 elever i gymnastiksalen, alla var med.

Det hittills största seniordansevenemanget i Finland var Seniordansens dag på olympiastadion i Helsingfors 2000. Där uppträdde 2 200 seniorer på en gång, en mäktig manifestation av att också äldre personer har en levande motionskultur och vågar visa vad de kan. Man passade förstas också på att aktivera den 7 000-hövdade publiken med sittdans. Och varför inte ta en sittdans i pausen för att pigga upp mötes-

Seniordansen är mjuk och flytande, här dansar Else Strömsten, bakom henne Kurt Andersson.

deltagarna under ett stelbent möte, föreslår Gunvor Nyström.

Själv leder hon bland annat en kurs på Arbetets Vänner i Helsingfors. Den kväll vi träffas skall hennes grupp uppträda på svenska dagen-festen. En efter en troppar tolv dansare in. Dagen till ära följer de ett speciellt färgschema. Herrarna och de damer som på grund av mansunderskottet dansar kavaljer har vita skjortor och mörka byxor eller kjolar. Damerna är klädda i de finlandssvenska färgerna, varannan i röd blus, varannan i gul.

Det tisslas och tasslas när de sex paren står uppställda i en ring på scenen. Så trycker Gunvor Nyström på kassettpelarens play-knapp och dansen kan börja.

Lotta Moring

Mottot är Kontakt, Kondition och Kamratskap.

VILL DU VETA var det dansas seniordans i din kommun, eller vill du utbilda dig till seniordansledare? Kontakta Finlands Seniordansförbund: verksamhetsledare Kate Björkman, tfn 09-471 197
ordförande Gunvor Nyström, tfn 09-563 14 26

Ungdomsbarometern

Ungdomsbarometern – En kartläggning av de finlandssvenska ungdomarnas värderingar och sociala delaktighet i huvudstadsregionen är ett pilotprojekt som utfördes i maj 2002. I undersökningen deltog 193 slumpmässigt utvalda niondeklassister i alla de svenska högstadieskolorna i Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. Svaren är anonyma.

Målet med ungdomsbarometern är att klargöra ungdomarnas åsikter och uppfattningar om sin egen livssituation och fritid och sitt deltagande i förenings- och organisationsverksamhet. De ungas samhälleliga deltagande har undersökts utgående från deras uppfattningar samt hur villiga de är att påverka och delta.

Barometern visar att det som ger de ungas liv mest mening är vännerna, familjen och fritiden. Vännernas betydelse betonas starkt i svaren. Däremot uppger drygt hälften av de unga att de inte deltar aktivt i förenings- eller organisationsverksamhet. Bland dem som deltar är 66 % med i en idrottsförening. Av svaren framgår också att många ungdomar önskar sig mera fritidsverksamhet på svenska.

Undersökningen kommer att utvidgas till andra delar av Svenskfinland under åren 2003–2004.

För mera information om ungdomsbarometern, kontakta:

Frida Westerback
Vik, projektledare för De Ungas Akademi (DUA)
frida.westerback@ssc.fi

Snapsvisan är en del av det finlandssvenska kittet.

Snaps och sång skapar gemenskap

Det brukar sägas att sockret inte skulle godkännas som livsmedel om det lanserades i dag. För vi över den här filosofin på snapsvisor skulle "Helan går" nog aldrig vinna en tävling. Ändå sjungs den mer än alla andra snapsvisor, och trots sitt ganska banala budskap tycks den vara outslitlig. Den hör helt enkelt till.

"Helan går" och alla andra snapsvisor skapar gemenskap. För finlandssvenskarna innebär de en extra dimension: Snapsvisan är en del av det finlandssvenska kittet. Kanske vi som minoritet har ett större behov av manifestationer än svenskarna, för vilka språket är en självklarhet. Det stora intresset för snapsvisetävlingarna på den här sidan viken tyder på det. I Finland sändes i år drygt 100 bidrag till snapsvisetävlingen. I Sverige var de 150. Åtta miljoner presumtiva svenska snapsviseförfattare presterar alltså bara något mer än 300 000 finlandssvenska.

Att sjunga vid bordet är inget nytt påfund. Dryckesvisor sjöng man redan på 1600-talet, även om de då ofta var längre alster. Den "moderna" snapsvisan uppstod i början på 1900-talet och omhulldes främst i akademiska kretsar. Fortfarande hör snapsvisorna

intimt ihop med studentlivet, men de har spritt sig till folkets breda lager. Snapsvisorna är i dag en del av vårt kulturarv, såsom ramsor och barnvisor.

Då och då förfasar sig någon helnykterist över att snapsvisorna förhärskar alkoholen och uppmanar till dryckenskap. Om man är liberal nog att acceptera att folk brukar alkohol med måtta och förstånd ser man också snapsvisans främsta uppgift: att skapa god stämning i början av en fest, och att reglera intaget så att alla dricker i ungefär samma takt. Måttligheten blir ett måste. Ska man hinna sjunga alla sånger måste man helt enkelt bita av och ta snapsen i små portioner. Det här skapar gemenskapskänsla och trivsel – och det är kanske därför som våra systrar och bröder på andra sidan språkgränsen ofta avundas oss för vårt lättsamma sätt att umgås. Glädjande nog har traditionen börjat sprida sig också till finska kretsar och det lär finnas sällskap som ska ha en ny snapsvisa med vid varje träff, gärna en som man skrivit själv.

Snapsvisetävlingarna startade i Sverige för nio år sedan och har effektivt blåst under det intresse som alltid funnits. Till en början deltog finlandssvenskarna i de svenska tävlingarna.

Den första finländska tävlingen arrangerades för tre år sedan och sedan dess har också landskamperna hållits. Många nya, roliga visor har lockats fram via tävlingarna. Få blir ändå bestående, och det ligger i sakens natur.

En snapsvisa är ofta en tillfällighetsvers, skapad i och för stunden. Det som var oerhört roligt i går kanske inte är lika skrattretande i dag. Men nya kommer i stället. Årets nationella tävlingar har redan gått av stapeln och landskampen mellan Finland och Sverige hålls den 23 november. Då tävlar de fem bästa bidragen från respektive land mot varandra. I väntan på slutresultatet kan vi försöka lära in **Kalle Ahlbergs** korta visa, som tog första pris i FM. Den sjungs till Mendelssohns bröllopsmarsch: *Häll i dej Helan karl – / så länge du får för din halva.*

Maryelle Lindholm frilansjournalist och medlem av Sällskapet Visans Vänner i Helsingfors. Har deltagit i snapsvisetävlingarna flera gånger och kammat hem silver (tillsammans med Cara Hjelt) och brons (med sin dotter Nora Gustavson).